II

(Rättsakter vilkas publicering inte är obligatorisk)

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUT

av den 30 juli 1996

om den österrikiska statens stöd till firma Head Tyrolia Mares i form av kapitaltillskott

(Endast den tyska texten är giltig.)

(Text av betydelse för EES)

(97/81/EG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR BESLUTAT FÖLJANDE

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 93.2 första stycket i detta,

med beaktande av Fördraget om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, särskilt artikel 62.1a i detta,

efter att enligt de nämnda artiklarna ha gett berörda parter tillfälle att yttra sig och med beaktande av dessa yttranden, och

med beaktande av följande:

1. Bakgrund

Kommissionen mottog den 26 juni 1995 ett brev av en fransk tillverkare av vintersportartiklar (skidor, skidpjäxor, skidbindningar) med begäran om att undersöka påstådda statliga stöd som det offentliga holdingbolaget Austria Tabakwerke (AT) beviljat det österrikiska företaget Head Tyrolia Mares (HTM).

Sedan april 1995 hade pressen rapporterat om räddningsaktioner som delägaren AT vidtagit för att kompensera HTM:s stora förluster under de senaste tre åren. Konkret rapporterades i april och augusti 1995 om två beslut som AT hade fattat för att ställa nytt kapital till HTM:s förfogande. Det senare beslutet skulle genomföras genom successiva kapitaltillskott under åren 1995–1997. I september bekantgjordes dessutom att AT och en internationell grupp av investerare hade avtalat om att privatisera HTM.

De österrikiska myndigheterna sände ett brev till kommissionen den 8 augusti 1995, i vilket de informerade om AT:s avsikt att tillföra HTM 1 500 miljoner österrikiska schilling (111 miljoner ecu [1]) och framställde detta som en rent affärsmässig investering och tillbakavisade mediernas negativa rapportering.

Kommissionen sände den österrikiska regeringen den 1 september 1995 ett brev, i vilket den bad om ingående information om det påstådda stödet, HTM:s affärssituation och finansiella situation, alla inledda eller planerade omstruktureringsåtgärder och företagets framtida planer och prognoser. Den österrikiska regeringen svarade med en skrivelse av den 21 september 1995, och den 27 september hölls det första mötet med företrädare för Österrike.

Kommissionen mottog den 6 och 16 oktober 1995 ytterligare två klagomål från konkurrenter till HTM. Båda konkurrenterna bad kommissionen att undersöka det ekonomiska stöd som HTM beviljats av sin statliga ägare AT. Dessutom framförde en aktör på marknaden, som är intresserad av att förvärva HTM, sin åsikt till kommissionen i fyra meddelanden av den 4, 10 och 18 oktober

[1] De i detta beslut tillämpade växelkurserna är: 1 ecu = 13,46 schilling = 1,25 USA-dollar = 1,91 tyska mark.

samt den 8 november 1995 och vid ett möte den 23 oktober 1995 och hävdade att AT hade avslagit aktörens anbud utan tillräckliga skäl. Kommissionen hade den 29 november 1995 ett möte med en klagande part som uppgav att han aldrig hade erbjudits att delta i förvärvandet av HTM och att AT inte hade beaktat det intresse som han visat i ärendet.

De österrikiska myndigheterna och företrädarna för AT/HTM gav med hjälp av sina rådgivare ytterligare information och förklaringar i olika meddelanden av den 6, 11, 13, 20, 25 och 31 oktober 1995 och under möten med kommissionens tjänstemän den 27 september, den 11 och 18 oktober samt den 7 och 21 november 1995.

Med ett telefax av den 30 november 1995 begärde den österrikiska regeringen att kommissionen skulle godkänna all planerad tillförsel av kapital från AT till HTM fr.o.m. 1995 t.o.m juni 1996 som saneringsstöd, efter att ha omvandlat kapitalökningen till aktieägarlån med en årsränta på 7,78 %.

Kommissionen beslöt den 20 december 1995 att inleda formellt förfarande enligt artikel 93.2 i Romfördraget och att godkänna kapitaltillskotten som saneringsstöd. Den österrikiska regeringen underrättades om detta beslut den 2 februari 1996. Vid ett sammanträde den 14 februari 1996 och inom ramen för ytterligare kontakter nåddes samförstånd med de österrikiska myndigheterna om de avsnitt i texten som anses känsliga och som därför bör strykas i den offentliggjorda versionen.

På grund av översättningsfel i den tyskspråkiga versionen av kommissionens beslut beslöt kommissionen den 13 mars 1996 att utarbeta en modifierad version. Det beslutet meddelades den österrikiska regeringen den 25 mars 1996. Beslutet offentliggjordes i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* den 27 april 1996 (EGT nr C 124, s. 5).

Kommissionen mottog den 25 april 1996 en skrivelse från den österrikiska regeringen och den 30 april, den 21, 24 och 28 maj 1996 skrivelser från tre andra externa intressenter där avsändarna meddelade kommissionen sina ställningstaganden. De tre andra intressenternas ställningstaganden vidarebefordrades till den österrikiska regeringen med skrivelser av den 5 och 14 juni 1996. Ett möte med företrädare för de österrikiska myndigheterna, AT och HTM ägde rum den 25 juni och ytterligare ett möte med en av de klagande intressenterna ägde rum den 27 juni 1996. Den österriska regeringens reaktion på de tre andra intressenternas ställningstaganden och kommissionens hemställande om kompletterande upplysningar (28 juni 1996) meddelades i form av en skrivelse av den 8 juli 1996.

2. Austria Tabakwerke och Head Tyrolia Mares

AT ägs till 100 procent av den österrikiska staten, företrädd av finansdepartementet. AT:s kärnverksamhet består (frånsett verksamheter inom sportsektorn och, i begränsad omfattning, på fastighetsområdet) i administrationen av det österrikiska statliga tobaksmonopolet. I överensstämmelse med gemenskapsrätten liberaliserades denna marknad från och med den 1 januari 1995 med undantag för vissa verksamhetsgrenar, t.ex. försäljningen, där AT under en viss tidrymd fortfarande åtnjuter särskilda rättigheter.

HTM är holdingbolaget i en grupp av företag som tillverkar och marknadsför sportartiklar med särskild inriktning på vintersport, tennis och sportdykning. År 1994 uppnådde denna koncern en omsättning på 5 200 miljoner schilling (386 miljoner ecu), nästan uteslutande i USA, Japan och Västeuropa. I juni 1995 sysselsatte koncernen ungefär 2 700 arbetstagare.

AT skaffade sig 1993 kontrollen över HTM, som ägdes av schweiziska, amerikanska och japanska investerare. Denna diversifiering, som också har skett på liknande sätt i andra holdingbolag inom tobaksbranschen såsom Philip Morris eller Amergruppen, orsakades av tillbakagången på tobaksmarknaden och av det väntade förbudet mot statliga tobaksmonopol efter Österrikes undertecknande av EES-avtalet.

Vid tidpunkten för dess förvärvande var HTM svårt skuldsatt till följd av två nyligen inlämnade anbud om övertagande som finansierades med kapital utifrån, vilket ledde till en mycket låg köpeskilling (20 miljoner USA-dollar [16 miljoner ecu]). Av samma orsak tillfördes HTM genast nytt kapital till ett belopp av 100 miljoner USA-dollar (88 miljoner ecu), vilket var ett villkor i köpeavtalet, och mottog därutöver ett lån från delägarna på 85,25 miljoner tyska mark (45 miljoner ecu).

Trots de redovisade rationaliserings-, diversifierings- och nyinvesteringsprogrammen drabbades HTM-koncernen 1993 och 1994 av stora förluster. Prognoserna för 1995 visar en hög negativ vinstmarginal, nämligen minus 13 procent av koncernens omsättning. De negativa resultaten beror i huvudsak på den starka nedgången på skidmarknaden (där efterfrågan har sjunkit med 45 procent de senaste fem åren) och på de mycket dåliga resultaten på vissa områden såsom sportkläder och golfutrustning. Höga finansiella kostnader och en rad omstruktureringsposter och extraordinära poster har försvagat den finansiella styrkan ytterligare.

I januari 1995 bad AT affärsbanken SBC Warburg utarbeta en plan för att få HTM på fötter igen. I mars 1995 fick Warburg i uppdrag att utarbeta en privatiseringsplan för HTM. Warburg startade i maj ett förfarande för urval av potentiella köpare, som utvidgades i juni, och i det sammanhanget sändes brev till omkring 40 kandidater.

För att undvika att HTM skulle förklaras insolvent, tvingades AT i april 1995 att tillföra företaget ytterligare 400 miljoner schilling (31 miljoner ecu) och omvandla lånet från 1993 till nytt eget kapital.

I juli 1995 utarbetades ett utkast till en omstruktureringsplan som skulle återställa HTM:s lönsamhet och göra det vinstgivande före år 1997. Enligt planen skulle kärnverksamheten koncentreras på skidor, skidbindningar och skidpjäxor liksom på tennis- och dykarutrustning, medan

man skulle avstå från från golfutrustning, sportkläder och sportskor (med undantag för tennisskor). För att finansiera den planen och avstyra ett nytt insolvensförfarande beslöt finansdepartementet i augusti 1995 att som företrädare för ensamägaren till AT bevilja ytterligare en kapitalökning på 1 500 miljoner schilling (111 miljoner ecu) för HTM. Detta kapital skulle tillföras i olika betalningar åren 1995, 1996 och 1997. HTM mottog i augusti och september 373 miljoner schilling (28 miljoner ecu). AT godkände omstruktureringsplanen och fortsatte samtidigt att söka en köpare av koncernen. I samband med detta beslut och på villkor att AT genomför omstruktureringsplanen träffades dessutom en uppgörelse med de viktigaste bankerna som finansierar HTM om att de skulle avstå från en del av sina fordringar (430 miljoner schilling [32 miljoner ecu]) och sin ränta (200 miljoner schilling [15 miljoner ecu]) och lägga om lånen.

Vid samma tidpunkt avgick AT:s högsta ledning och två tillförordnade chefstjänstemän utsågs (som tidigare varit ledamöter i bolagets förvaltningsråd). I september 1995 gav man upp alternativet med omstrukturering i egen regi till förmån för omedelbar försäljning. Detta berodde på den dramatiska försämringen av HTM:s situation, något som ledde till AT:s nya ledning förklarade sig sakna den erforderliga kompetensen att leda HTM. Dessutom ansåg man att en lång omstruktureringsprocess skulle tvinga den österrikiska regeringen att skjuta upp den planerade privatiseringen av AT eller skulle minska behållningen av privatiseringen genom att det av marknaden erbjudna priset skulle sjunka.

I september 1995 beslöt AT:s styrelse på inrådan av Warburg att godkänna det preliminära anbudet från en grupp internationella investerare under ledning av Johan Eliasch (hädanefter kallad "Eliasch") och att inleda förhandlingar om en omedelbar privatisering av hela HTM-koncernen.

I köpeavtalet med Eliasch föreskrevs en köpeskilling av 10 miljoner schilling (0,7 miljoner ecu) och ett kapitaltillskott av 1 190 miljoner schilling (88 miljoner ecu) till HTM från AT, vilket skall betalas enligt följande tidsplan: 400 miljoner schilling den 30 september 1995 (i själva verket betalades 373 miljoner schilling i augusti och september), 250 miljoner schilling den 31 december 1995, 250 miljoner schilling den 30 juni 1996, 145 miljoner schilling den 31 december 1997 och 145 miljoner schilling den 31 mars 1998. Eliasch förband sig att tillföra HTM ytterligare 300 miljoner schilling (22 miljoner ecu) år 1998, sedan samtliga delbetalningar av AT-tillskottet hade verkställts. (Detta avtal ändrades senare delvis: Eliasch förband sig att tillskjuta 25 miljoner schilling [1,9 miljoner ecu] av beloppet genast efter kommissionens godkännande av AT:s åtgärder.) Därutöver kommer AT att få 15 procent av realisationsvinsten som Eliasch uppnår vid försäljning av HTM helt eller delvis till en tredje part genom försäljning av andelar eller offentligt försäljningsanbud. Slutligen kommer Eliasch att fortsätta med produktionen på de österrikiska verksamhetsställena i ytterligare minst tre år och bibehålla 50 procent av den nuvarande personalen vid produktionsanläggningen i Schwechat samt 80 procent av den nuvarande personalen vid produktionsanläggningarna i Hörbranz och Kennelbach.

Banköverenskommelsen om skuldeftergiften och omläggning av lånen blev ogiltig på grund av ärendets nyaste vändning. Därför upptogs nya förhandlingar.

AT:s åtgärder till förmån för HTM kan sammanfattas på följande sätt:

— Kapitalinjektion i april 1995:	400 miljoner schilling (30 miljoner ecu)
— Kapitaltillskott vid försäljning till Eliasch:	1 190 miljoner schilling (88 miljoner ecu)
Totalt:	1 590 miljoner schilling (118 miljoner ecu).

Dessutom behåller HTM under den nya ägaren skattetillgodohavandena från de tidigare förlusterna, som balanseras i ny räkning. Dessa förluster uppskattades den 31 december 1994 till ca 370 miljoner USA-dollar (296 miljoner ecu) för hela koncernen.

Under den sista veckan i november 1995 meddelades kommissionen att de kreditgivande bankerna ånyo var beredda att förnya sitt – låt vara något sänkta – bidrag till omstruktureringen av HTM under den nya ägaren genom att avstå från sina fordringar (391 miljoner schilling [29 miljoner ecu]), lägga om lånen och avstå från räntan (200 miljoner schilling [15 miljoner ecu]). I den nya uppgörelsen föreskrivs ett ytterligare kapitaltillskott från Eliasch på 25 miljoner schilling (1,9 miljoner ecu) som tillförs utöver de 10 miljoner schilling (0,7 miljoner ecu) som har fastställts i avtalet om köp av bolagsandelar.

I början av februari 1996 underrättades kommissionen om att transaktionen enligt avtalet om köp av bolagsandelar hade genomförts genom att AT:s aktieinnehav i HTM överlåtits på Eliasch.

3. HTM:s konkurrensläge och industriella och ekonomiska situation

I mitten av 1995 bestod HTM-koncernen av följande fem huvudaffärsområden: Head, Tyrolia, Mares, Brixia och Head Sportswear. Head tillverkar och marknadsför tennis-, squash- och racketbollracketar, tennisskor, skidor och utrustning för utförsåkning samt golfutrustning. Tyrolia tillverkar och marknadsför skidor, skidbindningar, skidpjäxor för utförsåkning samt skidbindningar och skidpjäxor för längdåkning. Mares tillverkar och säljer utrustning för simning och sportdykning. Brixia tillverkar och marknadsför skidpjäxor och vandrarkängor (under märkena San Marco och Munari). Head Sportswear designar, tillverkar och säljer sportkläder under märkesnamnen Head och Tyrolia. Dessutom säljer HTM tennisbollar och tennistillbehör under märket Penn och fungerar som distributör av Pumaskor och Uvexglasögon i Italien.

Företagens verksamhetsställen är belägna i USA och Europa (Tyskland, Österrike, Italien, Tjeckien och Estland). De österrikiska produktionsanläggningarna finns i Kennelbach (536 anställda), Hörbranz (279 anställda), Schwechat (395 anställda) och Neusiedl (80 anställda).

År 1994 var HTM:s omsättning 5 200 miljoner schilling (386 miljoner ecu). Omsättningen fördelade sig på de olika produkterna enligt följande:

— Tennis 16,2 %
— Skidor 13,6 %
— Skidbindningar 21,9 %
— Skidpjäxor 9,3 %
— Dykarutrustning 9,6 %
— Sportkläder 15,9 %
— Sportskor och vandrarkängor 9,3 %
— Golfutrustning 1,9 %
— Övrigt 2,3 %

Geografiskt sett uppnådde HTM år 1994 27,4 procent av sin omsättning i USA och Kanada, 22,1 procent i Japan och ca 45 procent i Västeuropa (Tyskland 13,2 procent, Italien och Spanien 10,6 procent, Österrike 7,8 procent, Frankrike 4,4 procent).

År 1994 förfogade HTM inom sina huvudsakliga affärsområden över följande marknadsandelar och intog följande positioner bland konkurrenterna (på den europeiska marknaden var HTM:s positioner i stort sett identiska med dem i tabellen, utom i tennissektorn, där Head med sin andel på 18,8 procent var marknadsledande):

	Marknadsandel hela värden (%)	Position	Huvudkonkurrenter
Alpina skidor (Head/Tyrolia)	11	3	Rossignol, Atomic, Salomon
Skidbindningar (Tyrolia)	32	2	Salomon, Marker
Skidpjäxor (San Marco/Munari)	11	4	Nordica, Salomon, Rossignol
Tennisutrustning	18	3	Wilson, Prince
Dykarutrustning (Mares)	11	1	US Divers, Scubapro

Följande tabell visar HTM-koncernens ekonomiska och finansiella situation samt den negativa resultatutvecklingen:

(miljoner USA-dollar)

HTM-koncernen	1991	1992	1993	1994	1995 (uppskattning (*))
Omsättning	346	372	376	447	420
Rörelsevinst	[...]	[...]	[...]	[...]	[...](**)
Nettoresultat	(10)	(25)	(19)	(48)	(149)
Totala tillgångar	453	453	511	561	562
Banklån	355	369	302	378	308
Eget kapital (inkl. lån från delägarna)	1	0	133	87	148
Från AT tillfört kapital			150		151

(*) I summorna ingår följande: avsättningar till omstruktureringskostnader, en antagen skuldeftergift från bankernas sida till ett belopp av 60 miljoner USA-dollar, vilken tar sig uttryck i en höjning av kapitalet. Kapitaltillskottets värde inbegriper betalningarnas nuvärde 1996–1998.

(**) I den offentliggjorda revisionen av beslutet har vissa affärsuppgifter (inom hakparentes) i fortsättningen utelämnats.

I den för år 1995 väntade massiva nettoförlusten ingår ett antal extraordinära utgifter och kostnader för den pågående omstruktureringen. Förlusterna kan grovt indelas enligt följande (belopp i miljoner USA-dollar):

— Avskrivningar golf, sportkläder, övrigt	[...]
— Omstrukturering av företaget	[...]
— Leveranser Japan/USA	[...]
— Räntekostnader	[...]
— "Justerad" rörelseförlust	[...]
Total förlust 1995	149

Med hjälp av det från AT tillförda kapitalet kunde HTM utjämna den största delen av förlusterna, återföra egenkapitalet till plussidan och minska skuldbördan till en överkomlig nivå.

4. Marknadssituationen och marknadstendenserna

Till följd av den kraftiga internationella efterfrågeminskningen är sedan slutet av 1980-talet läget spänt på alla traditionella marknader som HTM verkar på. Ett undantag utgör dock dyksporten, som har uppvisat en ansenlig tillväxt.

Utförsåkningsskidor

Det rör sig om en mättad marknad som lider av en avsevärd överkapacitet. Japan och USA utgör de största marknaderna. I hela världen har omsättningen under de senaste fem åren sjunkit med 45 procent och förväntas stabilisera sig på en nivå där försäljningen ligger på ungefär fem miljoner par skidor. Denna utveckling kan i första hand härledas till skidåkarnas stigande ålder, miljötänkande och konkurrensen av snowboard och andra former av vinterturism. Priserna har lagt sig på en stabilt låg nivå och torde inte stiga. Vissa attraktiva marknadsnischer och nyuppkomna marknader erbjuder möjligtvis ännu vissa tillväxtmöjligheter, men allmänt sett går tendensen i riktning mot ett färre antal stora tillverkare.

Skidbindningar

För skidbindningar gäller detsamma som för den alpina skidmarknaden. Avsaknaden av ny teknologi som elektronik, som inte är att vänta på det här området inom en nära framtid, utvecklas skidbindningarna alltmer till bruksföremål som tillsammans med skidor erbjuds som "set" med små skillnader mellan de olika märkena.

Skidpjäxor

Marknaden utvecklas parallellt med marknaden för skidor och skidbindningar.

Tennis

På den marknaden, som har varit vikande sedan 1991, har försäljningen i hela världen sjunkit med ca 34 procent till åtta miljoner racketar. Detta kan förklaras med att den yngre generationen tenderar att ägna sig åt trendigare sporter och den äldre generationen övergår till andra sportgrenar som t.ex. golf. Man utgår från att marknaden kommer att minska ytterligare, fastän det ännu finns en tillväxtpotential i vissa regioner. Priserna kommer i genomsnitt att sjunka ytterligare. Endast med hjälp av framgångsrik produktdifferentiering blir det möjligt för tillverkarna att bibehålla eller höja sina priser. Den allmänna tendensen går i riktning mot en globalisering av såväl produkter som tillverkare.

Sportdykning

Denna marknad har sedan början av 1990-talet haft en stadig tillväxt, som under de kommade åren väntas bli tre till fyra procent.

5. Omstrukturering av HTM

Till kommissionen har en omfattande affärsplan för HTM:s omorganisering överlämnats, inklusive de åtgärder som omstruktureringen och finansieringen kräver. Eliasch har utarbetat denna plan i samarbete med styrelsen för HTM och med hjälp av SBC Warburg. M & C Saatchi och Gutmann & Cie.

Som strategi föreslås att man återgår till HTM:s grundläggande verksamheter (tennis, skidor, skidbindningar, skidpjäxor och dykarutrustning) som under den närmaste framtiden skulle koncentrera sig på märket "Head", på marknadsföring, innovativa och högteknologiska produkter och på USA-marknaden. Sedan omstruktureringen har avslutats är målsättningen att på lång sikt utvidga affärsverksamheten till nya produkter (genom förvärv av licenser) och nya geografiska marknader. Omstruktureringens mål är att under 1996 nå brytpunkten på det operativa området, att åter nå lönsamhet 1997 och slutligen börsnotering 1998 eller 1999.

Omstruktureringsplanen bygger på följande hörnpelare:

— Anpassning av produktionskapaciteten inom affärsområdena vintersport (skidor, skidpjäxor och skidbindningar) och tennis (tennisracketar) till den minskade efterfrågan. Detta innebär att man lägger ut arbetsintensiv tillverkning på entreprenad och flyttar den till Östeuropa för att sänka produktionskostnaderna.

— Successiv avveckling av olönsamma produktserier och minskning av lagerbestånd.

— Rationalisering och sänkning av de fasta kostnaderna för marknadsföring och administration, inklusive fusionering av koncernbolag.

— Utveckling och införande av ett logistiksystem för centraliserad styrning av lagerhållning, lagerbestånd och leveranser samt modernisering av interna ledningssystem och rutiner.

Följande åtgärder planeras med avseende på de viktigaste produktserierna:

Skidtillverkning (Kennelbach)

År 1994 var företagets årskapacitet [...] (1) skidor. Under säsongen 1996/97 skall några produktserier upphöra, så

(1) I den offentliggjorda revisionen av beslutet har vissa affärsuppgifter (inom hakparentes) i fortsättningen utelämnats.

att kapaciteten kan reduceras med [...] skidor om året (– 39 %), främst genom att man avstår från tillverkningsförfaranden som bygger på sandwichkonstruktion och PU-cap-sandwichkonstruktion. Ett redan godkänt projekt att bygga upp en PU-cap-produktion för ca [...] produktenheter kommer inte att genomföras. HTM kommer i motsvarande grad att gallra bort en del av sin utrustning. Samtidigt minskas personalen vid detta verksamhetsställe med [...] ([...] av den direkta produktionspersonalen). Enligt affärsplanen skall det år 1996 säljas ca [...] skidor (delvis genom kompletteringsköp från andra tillverkare), sedan siffran för 1995 ännu var 596 000. Rörelsevinsten väntas bli [...] av omsättningen före avdrag av de fasta kostnaderna. HTM:s strategi kommer i första hand att inriktas på märket "Head", som omfattar högteknologiprodukter och har en stark ställning när det gäller avancerade produkter.

Skidbindningar (Schwechat)

Anläggningens nuvarande produktionskapacitet på [...] skidbindningar skall minskas till [...] (-59 %). Monteringsfabriken i Neusiedl stängs. Därigenom minskas personalen med sammanlagt [...] ([...] av den direkta produktionspersonalen). År 1996 skall det säljas [...] enheter (mot 1 371 000 år 1995), medan man för 1997 räknar med en ökning till [...] enheter (delvis genom kompletteringsköp). Rörelsens bruttomarginal före avdrag av de fasta kostnaderna uppskattas till [...] procent. Produktprogrammet skall bantas avsevärt. Tyrolia kommer att satsa på sin starka position inom teknologi och koncentrera sig på högteknologisektorn för att nå upp till samma marknadsprofil som Head och för att dra nytta av de högre vinstmarginalerna.

Skidpjäxor

Till de viktigaste åtgärderna hör lokaliseringen av produktionen till Tallinn (Estland), satsningar på produktivitetshöjning och personalminskningar. Vid produktionsanläggningen i Italien förutses en kapacitetsminskning på [...] par skidpjäxor under åren 1994 och 1995 till [...] par år 1997. Tallinnanläggningens kapacitet uppgår till ca [...] par, så den totala kapaciteten reduceras med nio procent. Man räknar med att år 1996 kunna sälja [...] par (mot 626 000 par 1995). Bruttomarginalen före avdrag av de fasta kostnaderna uppskattas till ca [...].

Tennisracketar (Hörbranz)

Det planeras en omorganisering av produktionen, delvis genom att anpassa de konventionella teknikerna till termisk diffusion, delvis genom att bygga ut och i högre grad utnyttja anläggningen i Budweis (Tjeckien). Med hjälp av den termiska diffusionen blir det möjligt att spara in kostnader och mildra miljöbelastningen. Medan produktionskapaciteten i Budweis kommer att ökas från [...] till [...] racketar (+ 109 %), skall produktionskapaciteten i Hörbranz minskas från [...] till [...] styck (-56 %). Detta ger en kapacitetsminskning med sammanlagt [...] styck (-38 %). Den här nya produktionsstrukturen kommer att möjliggöra avsevärda kostnadsinbesparingar. Den i den direkta produktionen sysselsatta personalen kommer att minskas med [...]. Den av Head tillämpade högteknologin kommer att vidareutvecklas genom den nya dubbelrörsteknologin, som ger högre produktion, lägre tillverkningskostnader och högre försäljningspriser. En motsvarande offensiv marknadsföringspolicy kommer att tas fram, framför allt med avseende på USA som anses som nyckelmarknaden. Efter 1 030 000 sålda racketar år 1995 utgår affärsplanen från [...] sålda racketar 1996 (med en hög andel kompletteringsköp). Bruttomarginalen före avdrag av de fasta kostnaderna uppskattas till [...].

Dykarutrustning

I den här blomstrande branschen planeras inga nämnvärda omstruktureringar. Försäljningen år 1996 förväntas bli [...], mot 48 miljoner USA-dollar 1995. För år 1998 räknar man med en ökning till [...]. Bruttomarginalen före avdrag av de fasta kostnaderna uppskattas till ca [...].

Övriga produkter

Den olönsamma försäljningen av golfutrustning upphörde 1995, vilket också gäller för försäljningen av Heads sportkläder i USA. I Europa fortsätter HTM:s handel med sportkläder som tidigare. Här skall omsättningen öka från [...] år 1996 till [...] år 1998 och bruttomarginalen före avdrag av fasta kostnaderna bli ca [...].

Trimning av försäljning och administration

Prioriterat mål är rationalisering av försäljningsorganisationen och administrationen. I första hand planeras företagsfusioner, nedläggning av dotterbolag och förbättrade rutiner och elektroniska system. Ytterligare minskning av försäljningskostnader, gemensamma kostnader och administrativa kostnader skall uppnås genom kapacitetsminskningar, eliminering av olönsamma produktserier och bantning av varulager. Antalet anställda i de olika europeiska länderna skall minskas med 164 personer.

Omstruktureringskostnader

Kostnaderna för omstruktureringsåtgärderna åren 1995 – 1997 beräknas till 159 miljoner USA-dollar (127 miljoner ecu). Största delen av kostnaderna föranleds av att försäljningen av golfutrustning upphör, att affärsområde sportkläder läggs ned och att verksamhetsställena i Kennelbach, Schwechat och Hörbranz omstruktureras och får minskad tillverkningskapacitet. Däri ingår även avgångsvederlag till uppsagd personal.

Finansiell prognos

Nedanstående tabell visar de allmänna finansiella prognoserna för HTM-koncernen fram till år 1998 på grundval av omsättningen enligt dess omstruktureringsplan.

(miljoner USA-dollar)

HTM-koncernen	1995	1996	1997	1998
Omsättning	420	361	393	415
Rörelsevinst	[...]	[...]	[...]	[...]
Nettoresultat	(149)	(23)	1	20
Kassaflöde i rörelsen	[...]	[...]	[...]	[...]
Kassaflöde till förfogande	[...]	[...]	[...]	[...]
Totala tillgångar	562	471	442	414
Banklån	308	262	227	176
Eget kapital (inkl. lån från delägarna)	148	128	131	151
Från AT tillfört kapital	151			

I rekapitaliseringsplanen, som utgör en del av omstruktureringsplanen, förutses förutom kapitaltillskotten från AT och bankernas fordrings- och ränteeftergifter, två kapitaltillskott genom Eliasch i storleksordningen 2,5 och 27,5 miljoner USA-dollar (2 miljoner ecu respektive 22 miljoner ecu) t.o.m. år 1998 samt en internationell offentlig aktieemission med en förväntad intäkt på 60 miljoner USA-dollar (48 miljoner ecu). HTM:s kalkylmässiga andel av eget kapital år 1998 (7 %) anses alltför liten för att företaget med framgång skulle kunna tävla med sina internationella konkurrenter. Det sistnämnda kapitaltillskottet från Eliasch och börsintroduktionen anses därför ha avgörande betydelse, då företagets skuldbörda därigenom minskas ytterligare.

6. De österrikiska myndigheternas och andra externa intressenters ställningstaganden

I samband med sin preliminära utredning och efter beslutet om att inleda förfarande mottog kommissionen skrivelser från de österrikiska myndigheterna, AT, HTM och från flera konkurrenter och andra intressenter.

6.1 *Österrikiska myndigheter, Austria Tabak och HTM*

6.1.1 ***Kapitaltillskottens karaktär av stöd***

AT:s oberoende och marknadsekonomiska handlande

AT, det statliga österrikiska tobaksmonopolet, ägs till 100 procent av den österrikiska staten, företrädd av finansdepartementet. De österrikiska myndigheterna hävdar att det i fråga om AT inte rör sig om ett statligt organ med uppgift eller uppdrag att bevilja subventioner finansierade med offentliga medel. AT uppges vara helt oavhängigt och alltid handla på ett i förhållande till regeringen oberoende sätt. De med avseende på HTM vidtagna åtgärderna uppgavs bygga på rent marknadsekonomiska överväganden och syftade till vinstmaximering och förlustminimering. Det faktum att AT är offentligt ägt vore i sig inte ett tillräckligt kriterium för att man skulle kunna klassificera AT:s medel som sådana statliga medel som avses i artikel 92.1. Samma skulle gälla för statens rätt att i sin egenskap av enda delägare utse förvaltningsrådets ledamöter. Som rättssubjekt vore AT ett aktiebolag, något som garanterar en hög grad av autonomi gentemot ägarna. Kapitaltillskotten hade beslutats av styrelsen (i linje med österrikisk bolagsrätt) och beviljats av förvaltningsrådet. Dessa institutioner är de organ som ansvarar för ett sådant beslut. Enligt gällande rättsregler krävdes inte bolagsstämmans samtycke. Alla de av AT insatta medlen vore egna tillgångar som härrörde ur företagets rörelseidkande och utgjorde inga statliga medel.

Vidare anfördes att AT alltid hade gått med vinst och under de sistförflutna tio åren utbetalat skäliga utdelningar på minst 14 procent av stamaktiekapitalet. Under perioden 1991–1995 uppgick utdelningarna till sammanlagt 3 040 miljoner schilling (226 miljoner ecu). År 1994 uppkom för första gången en avsevärd förlust som berodde på HTM:s negativa resultat. Det framlades underlag som visar att finansministern vid tidpunkten för HTM:s förvärvande hade uttryckt oro över denna utveckling.

AT gjorde gällande att offentliga affärsdrivande företag med stöd av principen om den marknadsekonomiskt handlande kapitalgivaren har visst utrymme för affärsmässiga beslut. Man måste skilja mellan en privat investerares kortfristiga överväganden och ett holdingbolags längre perspektiv. Den avgörande faktorn i detta fall vore återvinnandet av dotterbolagets räntabilitet. Gränserna för de inom ramen för stödet uppkommande kostnaderna vore den nivån där en likvidation inträder. I övrigt fanns det även skäl att beakta koncernens profil. De två första betalningarna uppgavs ha skett för att hjälpa koncernen att klara sig över den period som krävs för framtagning av möjliga lösningar och för att nå fram till slutgiltigt beslut om HTM:s framtid.

Som belägg för att AT faktiskt hade utövat kontrollen över HTM:s utveckling med erforderlig omsorg förelades kommissionen en lista över de omstruktureringsåtgärder som hade beslutats efter köpet av företaget år 1993. Vidare hänvisades till att t.o.m. vid fall av försumlighet utgjorde privat vanskötsel inget statligt stöd. HTM:s dåliga resultat kunde huvudsakligen tillskrivas de höga finansiella belastningarna, medan rörelseresultaten visserligen hade försämrats under de senaste åren, men ändå varit positiva fram till 1994.

Jämförbara fall

För att styrka AT:s "marknadsekonomiska" handlande med avseende på HTM, särskilt i fråga om försäljningen till ett synnerligen negativt försäljningspris, åberopade de österrikiska myndigheterna inför kommissionen liknande förfaranden bland privata företag. Exemplen gäller Trygg-Hansa (en ledande svensk försäkringskoncern), som drog sig ur delägarskapet i den förlustbringande amerikanska försäkringskoncernen Home Holding, Hanson (ett angloamerikanskt konglomerat), som beslutade att upplösa fusionen med 34 små dotterbolag i USA, AEG (elektronikverksamheten inom Daimler-Benz-koncernen), som inom ramen för en omfattande omstruktureringsprocess avyttrade vissa verksamheter, Eemland (ett i Nederländerna registrerat konsortium av internationella investerare) som avyttrade rakapparats- och toalettartikeltillverkaren Wilkinson Sword med skuldfri balansräkning, Schörghuber (en tysk företagsgrupp inom fastighets- och bryggerisektorn) som sålde det av gruppen kontrollerade byggföretaget Heilit & Woerner till ett symboliskt pris med samtidigt beviljande av ett slutligt kapitaltillskott, Klöckner-Humbold-Deutz (tyskt processindustriellt företag) som sanerades av sin störste ägare, Deutsche Bank, Dornier Luftfahrt (tysk flygplanstillverkare) som av moderföretaget Daimler-Benz Aerospace efter ett slutligt kapitaltillskott på 80 procent avyttrades mot ett nollpris.

Avyttring i jämförelse med andra möjliga lösningar

De österrikiska myndigheterna har dessutom understrukit att försäljningen till Eliasch var den fördelaktigaste lösningen för AT och den österrikiska regeringen. Bortsett från AT:s uppgift att det inte förfogade över tillräckliga managementkunskaper för att självt omstrukturera HTM, krävde en sådan omstrukturering ytterligare medel i storleksordningen 300 miljoner schilling från AT (den andel som Eliasch måste betala i kraft av köpeavtalet) utan att veta med säkerhet om dessa pengar skulle fås tillbaka genom att HTM:s kapitalvärde stiger efter dess omstrukturering. Från AT:s sida framförs att försäljningen skedde inom ramen för ett omfattande och öppet anbudsinfordringsförfarande, som sköttes av SBC Warberg varvid drygt 50 potentiella investerare kontaktades. Beslutet till Eliaschs förmån fattades enligt öppet redovisade kriterier på grundval av ekonomiska överväganden.

Enligt AT avstår det statliga företaget med försäljningen inte på förhand från all återbäring på sina kapitalinvesteringar, då 15 procent av vinsten på en av Eliasch i framtiden genomförd avyttring av HTM skulle överföras till AT. Börsintroduktionen uppges vara planerad till 1998, en åtgärd som antas ge AT en sannolik intäkt i storleksordningen 2,25 – 3,0 miljoner USA-dollar (1,8 – 2,4 miljoner ecu). Vidare hävdade AT att avtalet om bibehållande av produktionsanläggningarna i Österrike inte utgjorde något statligt stöd utan ett förhindrande av att koncernen upplöses av Eliasch.

Försäljningen av HTM uppges också ha varit det bästa alternativet för AT i jämförelse med de olika avvecklingsformerna (konkurs, kompensation för likvidation, kompensation för fortsatt drift, insolvensfri likvidation). Alternativet att avveckla HTM med hjälp av konkurs, vilket utgör det minst kostnadsintensiva alternativet, anses av AT vara mindre fördelaktigt på grund av främst tre skäl: för det första försenas AT:s privatisering, för det andra försämras AT-koncernens finansiella läge och för det tredje blir AT eventuellt finansiellt ansvarigt för HTM:s ansvarsförbindelser.

1. Enligt AT:s uppgifter medför alternativen omstrukturering eller avveckling av HTM att AT:s privatisering skjuts upp med ungefär 2 3/4 år. AT har jämfört de potentiella ränteinkomsterna från privatiseringsintäkterna med utdelningen för den österrikiska staten inom samma period och har framräknat en diskonterad förlust i storleksordningen [...].

2. AT hävdade att en konkurs för dotterbolaget HTM skulle skada AT:s profil. Bankerna skulle i ett sådant fall ifrågasätta själva AT:s soliditet, vilket skulle leda till ökade räntekostnader för AT-koncernens banklån. AT hänvisade ånyo till fallet Schörghuber, där kommissionen hade accepterat företagets framtida kreditvärdighet och profilen som rationella, indirekta företagsekonomiska överväganden. Extrakostnaderna för de nästföljande åren uppskattades av AT till [...].

3. Enligt AT skulle det vid en eventuell konkurs finnas en stor risk för att krav på reglering av HTM:s ansvarsförbindelser skulle kunna riktas mot AT. Även om des-

sa fordringar av AT anses som helt ogrundade, pekade AT trots detta på vissa faror som skulle kunna uppkomma vid rättstvister. Den eventuella omfattningen av dessa svårberäknade skulder, kostnaderna på grund av en uppskjuten privatisering och de stigande räntekostnaderna skulle vara högre än "kostnaderna" för försäljningen till Eliasch.

Bankernas förhållningssätt

Dessutom argumenterar de österrikiska myndigheterna att bankernas beredvillighet att avskriva en del av sina fordringar utgör ett betydande bidrag till de medel som krävs för HTM:s sanering och omstrukturering och ett väsentligt privatekonomiskt inslag inom ramen för den totala investeringen. Av det skälet skulle den av AT beslutade finansieringen anses stå i samklang med principerna för den marknadsekonomiskt agerande investeraren. Kommissionen erhöll en förteckning över de kreditgivande bankerna med en redovisning av HTM:s totala utestående låneskuld. På kommissionens begäran lämnades dessutom upplysningar om bankernas delägare. Av dessa underlag framgick det att 70 procent av HTM:s banklåneskulder låg hos statskontrollerade banker. AT anförde att de statliga bankerna handlar självständigt, och deras agerande skulle därför inte kunna betraktas som statliga åtgärder. De uppgavs inte agera på egen hand utan inom ramen för ett konsortium av tio österrikiska banker, som alla hade tillstyrkt avskrivning av vissa fordringar.

Finansiell risk för Eliasch

Slutligen framförde de österrikiska myndigheterna det argumentet att Eliaschs finansiella engagemang i HTM vida översteg den ursprungliga köpeskillingen 10 miljoner schilling (0,7 miljoner ecu). Detta belopp skulle sedermera ha höjts genom ett tillskott av ytterligare 25 miljoner schilling (1,9 miljoner ecu). Därtill uppgavs Eliasch ha förbundit sig att tillskjuta ytterligare 275 miljoner schilling (20 miljoner ecu) under loppet av de följande tre åren. Om detta tillskott uteblir, får Eliasch inte ta i anspråk utdelningar eller helt eller delvis sälja företaget. Därutöver bekräftade de österrikiska myndigheterna att Eliasch därtill hade ställt en oåterkallelig borgen på [...] till förmån för AT. Totalt sett skulle den finansiella risken i denna affär för Eliasch preliminärt uppgå till drygt [...] och skulle öka till sammanlagt [...].

Licensavgifter

De österrikiska myndigheterna påpekar att den betalning på 50 miljoner schilling som AT uppges ha betalat till HTM för nyttjandet av märkesnamnet "Head" inte är med sanningen överensstämmande. Ett rimligare belopp skall ha erlagts, nämligen 101 000 schilling (7 500 ecu).

6.1.2 *Artikel 92.3 c*

De österrikiska myndigheterna anser att även om AT:s åtgärder enligt artikel 92.3 c i EG-fördraget skulle kunna klassificeras som statligt stöd, kan de rättfärdigas. HTM skulle återfå sin lönsamhet tack vare omstruktureringsprocessen. År 1998 skulle ett positivt nettoresultat kunna uppnås, även om skuldsättningen skulle förbli fortsatt hög. Börsintroduktionen 1998 eller 1999 skulle förbättra företagets finansiella struktur. HTM skulle banta sin kapacitet och på det sättet bidra till en omstrukturering av sektorn. Kapitaltillskotten skulle vara begränsade till ett minimum och inte leda till något likviditetsöverskott.

6.2 *Övriga externa intressenter och klagande*

6.2.1 ***Första intressenten och klaganden***

En konkurrent till HTM har påstått att han blivit vägrad att delta i anbudsförfarandet för HTM. Han uppgav att inte hade fått någon anbudsinfordran och dessutom att han därefter inte beretts tillfälle att ta upp förhandlingar ens när han i juli 1995 hade uttryckt sitt intresse hos finansdepartementet och hos AT i augusti 1995. För kommissionen har han försäkrat att han även vid nuvarande tidpunkt är beredd att för HTM betala ett pris som är högre i jämförelse med de offentligt tillkännagivna försäljningsvillkoren.

Beträffande AT-åtgärdernas karaktär av statligt stöd påpekade konkurrenten att AT innehar det statliga tobaksmonopolet och därigenom uppnår höga vinster som är att betrakta som statliga medel. Genom att staten inte hade dragit in dessa medel kunde AT genomföra köpet av HTM. Enligt konkurrenten visar klausulen om bibehållandet av produktionsanläggningarna i Österrike tydligt på regeringens inflytande på AT:s beslut.

Försäljningen uppges inte ha varit den kostnadsmässigt gynnsammaste lösningen för AT. Ett privat holdingbolag skulle ha burit ett dotterbolags förluster endast om det på meddellång sikt fanns utsikter till rimlig avkastning. Vid försäljningen av HTM vore detta dock inte fallet. AT:s eventuellt realiserbara rätt till 15 procent av den framtida köpeskillingen för HTM skulle inte stå i någon proportion till de tillförda medlen. Dessutom borde AT inte behöva bekymra sig för sin profil, då företaget på grund av sin monopolställning inte vore beroende av sitt anseende. I sin kärnverksamhet skulle företaget kunna uppnå mycket höga vinster oberoende av sitt beslut med avseende på HTM.

HTM:s fordringsägare, som till största delen utgörs av statliga banker, stödjer HTM genom att i stor utsträckning avskriva sina fordringar. Detta uppges ha skett genom att ingen ytterligare säkerhet skall ha krävts för de kvarstående fordringarna eller att Eliasch skall ha tillskjutit ytterligare medel av avsevärd storlek.

HTM befann sig i flera år i ett vanskligt läge, men har kunnat upprätthålla sin affärsverksamhet och kapacitet på grund av det allmänna förtroendet för AT:s förmåga att utjämna rörelseförlusterna. HTM:s lågprispolicy skall ha hindrat konkurrenterna från att fullt ut använda sina konkurrensresurser. Så t.ex. uppges de ha nödgats att på egen bekostnad omstrukturera och reducera sina verksamheter. Har HTM:s omstrukturering finansierats genom statliga subventioner, vore detta helt klart en snedvridning av konkurrensen. Därtill torde detta stöd äventyra bran-

schens utveckling snarare än främja den. Garantin för bibehållandet av en viss sysselsättningsnivå i Österrike skulle snedvrida konkurrensen mellan medlemsstaterna. Med hänsyn till att handeln med sportartiklar är i hög grad internationaliserad är handeln inom gemenskapen klart berörd av detta.

6.2.2 *Andra externa intressenten*

En andra konkurrent har anfört att AT:s köp av HTM år 1993 inte syftade till en diversifiering på grundval av marknadsekonomiska överväganden, utan till att understödja ett österrikiskt företag som hamnat i svårigheter. Företagsekonomiskt vore kapitaltillskotten inte försvarbara och utgjorde av det skälet ett statligt stöd.

Marknaden för vintersportartiklar skall under de senaste åren ha kännetecknats av vikande siffror för omsättning och efterfrågan. Alla företag har kämpat för sin överlevnad och har tvingats minska sina kapaciteter. Det aktuella företaget har själv burit bördan av denna typ av omstruktureringsåtgärder. Har omstruktureringskostnaderna i HTM:s fall burits av staten, skulle detta vara ett entydigt fall av konkurrenssnedvridning.

6.2.3 *Tredje externa intressenten och klaganden*

En tredje konkurrent har påpekat att marknaden för vintersportartiklar kännetecknas av överkapacitet. Genom de olika formerna av statligt stöd till HTM skall marknaden ha destabiliserats ytterligare och konkurrensen snedvridits. HTM:s kapacitetsminskningar vore att betrakta som fördelaktiga för branschen, men staten skulle inte ta på sig kostnaderna för den.

Argumenten går ut på att karaktären av statligt stöd framgår av en rad fakta: det föreligger inga utsikter till avkastning på kapitalet, beslutet att sälja HTM är inte heller inte det för AT kostnadsmässigt fördelaktigaste alternativet och kapitaltillskotten är inte motiverade med tanke på köpeskillingen. Därtill kommer att 70 procent av bankkrediterna härstammar från statliga finansinstitut.

Det statliga stödets förenlighet med fördragets bestämmelser har ifrågasatts: enligt omstruktureringsplanen skall HTM ha för avsikt att koncentrera sig på högteknologiska produkter. Enligt berörda konkurrenters uppfattning är existensen av en sådan teknologi tvivelaktig eller obefintlig. I övrigt anser man att stödet inte står i någon som helst proportion till HTM:s storlek.

6.2.4 *Fjärde externa intressenten och klaganden*

En fjärde konkurrent påstod att de åtgärder som AT under de senaste åren har vidtagit till HTM:s förmån har snedvridit konkurrensen och att den effekten numera har förstärkts ytterligare genom det kapitaltillskott som beviljats i anslutning till försäljningen.

6.2.5 *Femte externa intressenten och klaganden*

Ytterligare en intressent har anfört att han vid förvärvet av HTM hade varit beredd att acceptera för AT bättre villkor, men att hans anbud inte hade beaktats av AT i tillräcklig utsträckning.

7. Bedömning av AT:s åtgärder — förefintligheten av stöd

7.1 *Statliga medel*

Så som tidigare redovisats, anser de österrikiska myndigheterna att AT alltid har agerat oberoende av staten. Vidare skall AT alltid ha genererat vinster och under de sistlidna tio åren utbetalat utdelningar till sin statliga ägare, utom 1994, då AT drabbades av en avsevärd förlust, som framför allt berodde på HTM:s negativa resultat. Dessutom uppgavs HTM:s förluster år 1995 stiga avsevärt, så att AT ånyo måste räkna med negativa resultat.

Kommissionen står fast vid sin uppfattning att AT är ett av staten helägt företag. Förvaltningsrådets ledamöter utses av den offentliga andelsägaren, dvs. finansdepartementet. Förvaltningsrådet utnämner i sin tur styrelsemedlemmarna. Vissa styrelsebeslut, t.ex. förvärv eller avyttring av aktieinnehav i företag, kräver förvaltningsrådets samtycke. Styrelsen kan å sin sida förelägga bolagsstämman vissa affärstransaktioner för godkännande.

Då AT:s kapital skall betraktas som offentlig egendom, skulle det kunna omfattas av begreppet "statliga medel" enligt artikel 92.1 i Romfördraget, för så vitt medlens användning och tillhandahållande inte uteslutande beslutats på marknadsekonomiska bevekelsegrunder (1). AT:s framgångsrika verksamhet gav staten regelbundna utdelningar som härrörde från det statliga monopolet. Utdelningarna till aktieägaren var en del av den realiserade nettovinsten, medan de återstående delarna balanserades som egna reserver. Icke utdelade vinstmedel måste, lika mycket som AT:s hela egetkapital, användas enligt strängt marknadsekonomiska principer. I annat fall kan det röra sig om statligt stöd.

När det gäller ett vinstgivande statligt företag som AT kommer en investering i HTM i form av ett kapitaltillskott utan utsikt till avkastning att leda till en minskning av AT:s vinst (utdelningar plus balanserade vinstmedel) och därmed till lägre avkastning på det statliga engagemanget i AT. Ett sådant utfall är definitionsmässigt ett stöd till HTM:s förmån med hjälp av statliga medel.

Beaktas skall även den omständigheten att AT:s kärnverksamhet är förvaltningen av tobaksmonopolet i Österrike. AT:s positiva resultat är därför inte oväntade. Visserligen liberaliserades denna marknad (om ej fullständigt) fr.o.m. den 1 januari 1995, men det råder inget tvivel om att investeringarna i och förlusterna för HTM har finansierats med intäkterna från tobaksmonopolet. Enligt kommissionens uppfattning kan tillförandet av finansiella medel från en skyddad statlig sektor till förmån för en förlustbringande verksamhet betecknas som statligt stöd, framför allt om denna investering varken kan motiveras av att den sker inom ramen för en plan som syftar till långsiktig lönsamhet eller — som fallet uppenbarligen är i fråga om HTM — grundas på en förhoppning om nettovinst för den samlade AT-koncernen.

(1) Mål C-303/88, Italien mot kommissionen, Rec. 1991, s. I-1433; se även mål C-305/89, Italien mot kommissionen, Rec. 1991, s. 1603.

7.2 *Principen om den marknadsekonomiskt handlande investeraren*

Kommissionen utgår från principen om den marknadsekonomiskt handlande investeraren för att pröva om statens understöd av ett företag utgör en form av statligt stöd eller en satsning av riskkapital som en privat investerare på samma sätt skulle ha ställt till förfogande. (1)

Vissa beslut med avseende på HTM förefaller vara knutna till överväganden som inte kan anses vara normala för en marknadsekonomiskt handlande investerare. Det senaste beslutet att sälja HTM med en "hemgift" i stället för att upplösa eller omstrukturera bolaget synes främst vara motiverat av en önskan att snabbt privatisera AT. Denna omständighet pekar entydigt på det starka inflytande som den österrikiska regeringens avsikter hade på AT:s beslutsfattande. Lika litet kan förpliktelsen att fortsätta att driva HTM:s österrikiska företagsenheter under nästföljande tre år anses vara en privat investerares beslut. Det synes snarare röra sig om ett åliggande att vidmakthålla driften vid produktionsanläggningarna i Österrike.

7.2.1 *Avkastning*

Beloppet på 400 miljoner schilling (30 miljoner ecu) tillfördes enbart i syfte att avstyra HTM:s insolvens. Det förelåg ingen omstruktureringsplan och inte heller hade man tänkt sig andra åtgärder för att förbättra HTM:s prekära situation. Sådana åtgärder var uppenbarligen bara under planering. Det rörde sig om en plötslig räddningsaktion i större skala, som genomfördes av AT när försämringen av HTM:s balansräkning blivit oacceptabel. I fallet ENI/Lanerossi (2) hade Europadomstolen visserligen medgivit att ett moderbolag kan överta ett dotterbolags förluster under en begränsad period, bl.a. om det sannolikt föreligger utsikter till materiella vinster på medellång sikt, om man avser att genomföra en nyorientering av koncernens verksamhet t.ex. genom upplösning av ett dotterbolag på gynnsammast möjliga villkor och om man avser att skydda koncernens profil, varvid det åtminstone på lång sikt skall finnas möjligheter att realisera vinster.

En privat investerare hade dock antagligen redan mycket tidigare insett HTM:s verkliga situation. Den österrikiska regeringen har framlagt en lista över de beslut som har fattats fr.o.m. 1993 i syfte att förbättra HTM:s läge. På listan redovisas ändringar i ledningsgruppen, nya marknadsföringskoncept, kapacitets- och kostnadsminskningsprogram o.d. Uppenbarligen fattades samtliga beslut endast halvhjärtat. De upprepades och har uppenbarligen inte verkställts i vederbörlig ordning. Ett privat moderbolag hade förmodligen, om situationen inte hade förbättrats, ingripit mer energiskt i ett tidigare skede och undvikit de förluster som uppstod på grund av att ingripandet kom för sent.

Även de ytterligare 400 miljoner schilling som tillfördes i augusti och september var enbart avsedda att avstyra HTM:s insolvens. Också det beloppet ingick i den "hemgift" som AT måste betala inom ramen för villkoren för försäljningen till Eliasch, det vill säga ett kapitaltillskott utan någon som helst utsikt till avkastning.

Från AT:s sida har det gjorts gällande att perioden mellan den första kapitalöverföringen i undsättningssyfte och AT:s beslut att sälja HTM var relativt kort (mindre än sex månader), och man har anfört att den perioden var av skälig längd för att man skulle kunna utarbeta en genomtänkt plan för HTM fram till beslutet om försäljningen. AT hade ändå kunnat och bort ingripa vid en tidigare tidpunkt för att undvika förlusternas avsevärda ackumulering och det kostsamma beslut som till slut fattades.

Kapitalökning och förlustutjämning i samband med ett företags privatisering betraktas i allmänhet som statligt stöd, om dessa åtgärder inte utjämnas av den försäljningssumma som staten erhåller. I så fall vore transaktionens slutliga saldo positivt. I HTM:s fall är köpeskillingen obetydlig jämfört med den kapitalhjälp och de tillskott som betalas eller skall betalas av AT, så att det slutliga försäljningsvärdet är klart negativt. Dessutom måste AT:s i avtalet om aktieköp stipulerade rätt till 15 procent av den framtida realisationsvinst som Eliasch gör vid en eventuell framtida avyttring betraktas med viss skepsis. För det första är det ovisst om, när och på vilken nivå detta verkligen är genomförbart. För det andra ger även i så fall AT:s andel (1,8-2,4 miljoner ecu) ingen rimlig avkastning i förhållande till kapitaltillskotten i storleksordningen 1 190 miljoner resp. 1 590 miljoner schilling (88 miljoner resp. 118 miljoner ecu), om HTM enligt planerna skulle säljas på marknaden 1998 eller 1999 för 15–20 miljoner USA-dollar (12–16 miljoner ecu). I själva verket förhåller det sig så att enligt finansplanens prognos för egenkapitalet 1998 utgår man i stort sett från dagens nivå.

7.2.2 *Åberopade jämförbara fall*

Kommissionen utgår från att kapitaltillskottet på 400 miljoner schilling (30 miljoner ecu) i april 1995, som enligt kommissionen skedde alltför sent, var en provisorisk åtgärd för att finna en lösning för HTM. Beslutet att avyttra HTM och att förse företaget med en "hemgift" på 1 190 miljoner schilling (88 miljoner ecu) är således en åtgärd för den slutgiltiga lösningen av HTM:s finansiella svårigheter. De österrikiska myndigheterna hävdar att liknande plågsamma beslut ibland också fattas av privata holdingbolag när de säljer sina krisdrabbade dotterbolag mot en negativ köpeskilling. En rad sådana fall har åberopats inför kommissionen. Även om några av dessa exempel kan gälla som bevis för att försäljningen av statsägda företag mot en negativ köpeskilling inte automatiskt måste tolkas som statligt stöd, räcker de dock inte för att i HTM:s fall

(1) Kommissionens meddelande om tillämpningen av artiklarna 92 och 93 i Romfördraget och artikel 5 i kommissionens direktiv 80/723/EEG om offentligt ägda företag i processindustrin, EGT nr C 307, 13.11.1993, s. 3.

(2) Mål C-303/88, Italien mot kommissionen, Rec. 1991, s. I-1433.

helt undanröja misstanken om sådant stöd. Av de få framlagda exemplen framgår att de uppenbarligen hänger ihop med transaktioner som genomförts under helt andra omständigheter än i föreliggande fall.

I Trygg-Hansas fall hade holdingbolaget sålt ett förlustbringande dotterbolag inom försäkringsbranschen till en konkurrent och tog därmed hänsyn till en möjlig utveckling av ett omfattande affärssamarbete med köparen. Hanson beslöt att av 34 små dotterbolag bilda ett eget bolag, vars kapital delades ut till Hansons aktieägare, vilket innebar att kontakten med dessa företag upprätthölls.

AEG, holdingbolag i en koncern som hade allvarliga ekonomiska svårigheter, avyttrade några affärsområden inom ramen för en omfattande och enhetlig omstrukturering som omfattade hela koncernstrukturen. Det saknas närmare uppgifter om att AEG:s dotterbolag skulle ha avyttrats mot en negativ köpeskilling.

Eemlands beslut att sälja Wilkinson med skuldfri balansräkning, varvid Eemlands aktieägare sinsemellan delade på Wilkinsons skulder, är det exempel som troligtvis bäst kan jämföras med AT:s agerande. Det är dock uppenbart att även denna försäljning hängde ihop med andra faktorer, som t.ex. att efterkomma det föreläggande som kartellmyndigheten riktat till Gillette (verksamt inom samma affärsområde som Wilkinson), nämligen att ge upp sitt delägarskap i Eemland, då det bedömdes snedvrida konkurrensen.

Daimler-Benz Aerospace tillförde det förlustbringande dotterbolaget Dornier Luftfahrt 300 miljoner tyska mark (157 miljoner ecu) och avyttrade omedelbart därefter 80 procent av sitt innehav till Fairchild Aircraft utan att begära någon köpeskilling. Till skillnad från AT förblir Daimler-Benz Aerospace delägare i Dornier Luftfahrt och har därför intresse av dess överlevnad. Dessutom är Daimler-Benz via sitt dotterbolag Aerospace fortsatt verksamt i denna bransch. Det finns även skäl att påpeka att andra aspekter, som ej har nämnts av de österrikiska myndigheterna, exempelvis kvarstående förpliktelser gentemot tidigare ägare, likaledes torde ha spelat en viss roll.

Klöckner-Humbold-Deutz räddades ur en mycket vansklig situation som uppkom oväntat sedan man hade upptäckt manipulationer från företagsledningens sida. I sin egenskap av största delägare ställde Deutsche Bank upp med ungefär hälften av de erforderliga medlen (i det aktuella fallet genom att efterskänka skuld). I motsats till AT är Deutsche Bank också fortsatt engagerad i KHD, så det finns utsikter till avkastning, även om man i nuläget inte med säkerhet kan förutsäga en positiv framtida utveckling.

HTM-fallet uppvisar dock vissa likheter med fallet Neue Maxhütte Stahlwerke, om vilket kommissionen nyligen fattat ett beslut ([1]). Den bayerska delstatsregeringen hade för avsikt att samtidigt med försäljningen mot en symbolisk summa tillföra kapital till företaget en sista gång med motiveringen att en marknadsekonomiskt tänkande investerare hade agerat på samma sätt och accepterat en negativ köpeskilling på grundval av överväganden om exempelvis koncernens anseende, sociala ansvar och marknadsställning. I det fallet fastställde kommissionen att transaktionens nettoförlust utgjorde ett statligt stöd, eftersom den bayerska delstatsregeringen inte ens på lång sikt hade kunnat vänta sig någon ekonomisk fördel och inte heller hade vinnlagt sig om att hålla de förväntade ekonomiska nackdelarna så ringa som möjligt.

Ur beslutet om Neue Maxhütte Stahlwerke åberopade de österrikiska myndigheterna ett annat fall med ett privat företag, Schörghuber Gruppe/Heilit & Woerner Bau AG, och hävdade att det liknar fallet HTM. Schörghuber (ett företag inom fastighets- och bryggerisektorn) beslöt att avveckla sitt engagemang i Heilit & Woerner och att helt dra sig ur byggsektorn. Heilit & Woerner såldes till ett annat fastighetsföretag för ett symboliskt belopp, medan Schörghuber genomförde en slutlig kapitalökning på 50 miljoner tyska mark (26 miljoner ecu). Kommissionen anser att omständigheterna kring denna transaktion på ett avgörande sätt skiljer sig från fallet HTM. Det gäller framför allt förhållandet mellan den avslutade affären och koncernens kvarvarande kärnverksamhet. Schörghuber förblev aktivt på fastighetssektorn och var därför intresserad av goda relationer till de andra företagen inom den branschen. Ett jämförbart förhållande saknas i fallet AT/HTM, då AT avyttrar en verksamhet som inte har någon som helst anknytning till dess övriga affärsområden. Genom denna jämförelse är det därför fortfarande tveksamt om AT:s agerande kan anses vara av privatekonomisk karaktär.

Tvärtom beter sig AT enligt kommissionens uppfattning inte som en marknadsekonomiskt tänkande investerare, vilket framför allt gäller det slutliga valet mellan försäljning och likvidering av HTM. Kommissionen erinrar om att förstainstansrätten i målet Hytasa /Imepiel/ Interhorce ([2]) gjorde bedömningen att en privat aktieägare som eftersträvar långsiktig avkastning inte skulle vara beredd att efter flera förlustbringande år förse ett företag med kapital, vilket skulle innebära större kostnader än en likvidation av tillgångarna och som med hänsyn till företagets försäljning inte ens på lång sikt skulle utlova någon som helst avkastning.

7.2.3 *Jämförelse mellan konkurs och kapitaltillskott*

I motsats till de österrikiska myndigheterna anser kommissionen att försäljningen av HTM inte är det från kostnadssynpunkt för AT bästa alternativet.

([1]) EGT nr L 253, 21.10.1995, s. 22.
([2]) Förenade målen C-278/92, C-279/92 och C-289/92, Spanien mot kommissionen, Rec. 1994, s. I-4103.

Ansvarsförhållanden

AT gör gällande att HTM:s konkurs skulle innebära en betydande ekonomisk risk, eftersom man skulle få vara beredd på att de fordringsägande bankerna och andra fordringsägare vidtar rättsliga åtgärder mot AT. För att styrka detta argument bifogades olika dokument. Å andra sidan är dessa fordringar enligt AT helt ogrundade. Även om man beaktar samtliga tänkbara skuldkällor för AT och de utlåtanden som har gjorts av de av AT i detta ärende rådfrågade advokaterna och specialisterna, skulle dessa belopp i kombination med de båda andra av AT åberopade kostnadskällorna enligt kommissionens uppfattning dock inte komma upp på den nivå som de avtalade kapitaltillskotten når upp till.

Därutöver finns det skäl att påpeka att större delen av de av AT åberopade möjliga riskerna inte uppstår vid HTM:s eventuella konkurs, utan härrör ur det faktum att AT har underlåtit att underrätta fordringsägarna om sin avsikt att avyttra dotterbolaget. Vid en jämförelse mellan de i samband med konkursen uppkommande kostnaderna och kostnaderna för avtalet om företagsköp skall därför dessa kostnader inte beaktas.

Finansieringskostnader

AT hävdar att man vid en avveckling av HTM skulle behöva vara beredd på andra kostnader, såsom t.ex. oförde-laktiga effekter på koncernens profil och förlust av kreditvärdighet, vilket skulle innebära avsevärt mycket högre finansiella belastningar för koncernen. Argumentet "profilkostnader" är inte övertygande i detta fall med tanke på att AT ändå har för avsikt att helt lämna ifrån sig sin sportsektor och att avsluta samtliga industriella, kommersiella och ekonomiska förbindelser med denna sektor. Det är därför inte troligt att detta beslut kan få några sidoeffekter på koncernens övriga verksamhetsområden som skulle kunna motivera sådana farhågor. Man skulle behöva räkna med en förlust av kreditvärdighet, om AT-koncernen skulle fortsätta att vara verksam eller behålla intressen i denna sektor som omfattas av HTM:s verksamhet eller i liknande sektorer. Fordringsägarna är medvetna om skillnaden mellan ett moderbolags finansiella ansvar för "kärnverksamheten" och övriga investeringar. Det är mycket osannolikt att avyttringen av HTM till ett negativt pris skadar AT:s profil mindre än vad som skulle vara fallet vid en avveckling. Det skulle tvärtom kunna argumenteras att AT:s kreditvärdighet t.o.m. skulle förbättras, då de aktuella medlen då ännu skulle tillhöra företaget och stärka dess finansiella grund.

Oberoende därav finns det skäl att ifrågasätta beräkningen av beloppet [...]. För det första förefaller antagandet att räntesatsen skulle försämras med 1,5 procentenheter vara tilltaget i mycket hög överkant. För det andra gör man vid beräkningen ingen åtskillnad mellan kreditvärdigheten hos AT självt, dess dotterföretag inom tobaksindustrin och dess övriga engagemang. För det tredje antar AT att de stigande räntesatserna skulle tillämpas av bankerna endast under en treårsperiod och successivt sänkas, varför det är svårt att förstå varför fordringsägarna överhuvudtaget skulle reagera på ett sådant sätt. För det fjärde åberopar AT de försämrade villkoren för betalningsflödet mellan AT och tobakshandlarna i Österrike. Det finns inget skäl att anta att bankerna skulle försämra dessa villkor på grund av ett AT-dotterbolags konkurs.

Inom en sektor som denna (tobak), där man kan räkna med goda och regelbundna intäkter, är en negativ "HTM-effekt" osannolik. Kommissionens uppfattning kan sammanfattas med att det i detta fall inte skulle ha inträffat någon försämring av de finansiella villkoren. Tvärtom bör det än en gång framhållas att AT:s finansiella reserver skulle vara större utan kapitalöverföringarna till HTM och kreditvärdigheten därigenom rent av bättre.

AT:s privatisering

Det ytterligare övervägandet, enligt vilket AT:s privatisering skulle uppskjutas och staten därigenom skulle drabbas av en förlust som anges till [...], kan inte godtas. Vid en frivillig eller av domstol beslutad konkurs (avräkning vid likvidation, avräkning vid fortsatt drift, likvidation utan insolvens), omstrukturering och privatisering på eget initiativ uppkommer en förlust som AT har att bära. AT:s värde vid slutet av år 1996 skulle därför i vart fall – utom vid konkurs – minskas med denna förlust, så att det kostnadsmässigt gynnsammaste alternativet även skulle visa sig vara det bästa beslutet med avseende på AT:s privatisering. Endast vid konkurs skulle förlusten inte bäras av AT, och dess företagsvärde skulle vara desto högre.

Ett dotterbolags konkurs behöver inte nödvändigtvis få en negativ effekt på marknadens bedömning av moderbolaget eller koncernen. Detta kan man studera i exempelvis fallet Daimler-Benz och Fokker. Daimler-Benz understödde sitt förlustbringande dotterbolag i flera år med avsevärda belopp tills man slutligen beslöt att upphöra med stödet. När denna åtgärd offentliggjordes föll marknadsvärdet av företagets aktier med endast en procent, för att sedan inom de tre nästföljande månaderna stiga med sex procent. Det exemplet visar att avvecklingen av ett olönsamt engagemang inte automatiskt leder till att moderbolaget eller koncernens värde sjunker. Det torde snarare förhålla sig så att investerarna på marknaden betraktar detta som ett tecken på ett företagsekonomiskt rationellt förhållningssätt från företagets sida.

AT:s kapitalvärde uppges vara [...]. De österrikiska myndigheterna hävdar att en uppskjuten privatisering skulle orsaka en ränteförlust på sju procent av försäljningssumman vid privatiseringen. Dessa ränteintäkter jämförs med den för samma period möjliga aktieutdelningen. Kommissionen kan inte följa detta resonemang, då den inte tar

hänsyn till ökningen av AT:s kapitalvärde. De österrikiska myndigheterna har påstått att engagemanget i AT är en ekonomiskt fördelaktig investering som alltid har gett hög avkastning, något som emellertid inte enbart skulle framgå av de höga utdelningarna. Beräkningen skulle därför stämma endast om AT skulle generera vinster på en lägre nivå än tidigare. Om det dock inte finns någon anledning att anta att AT:s lönsamhet utan HTM förändras på ett avgörande sätt jämfört med tidigare, vilket de österrikiska myndigheterna har framhållit, kommer lönsamheten i varje fall att ligga över sju procent. En senarelagd privatisering av AT skulle sålunda inte förorsaka någon förlust för staten, utan snarare innebära en vinst för den. I praktiken skulle sådana skillnader mellan räntabilitet och marknadsvärde utjämnas genom handeln på options-, termins- och aktieindexmarknaderna.

Överhuvudtaget är det fortfarande oklart om sådana överväganden kan anses normala för en privat investerare. Tillämpas principen om den marknadsekonomiskt agerande investeraren på AT:s beteende, kan därvidlag ingen hänsyn tas till eventuella planer på privatisering av holdingbolaget, då dessa inte skulle aktualiseras av ett privat holdingbolag i en jämförbar situation. Avsikten att avyttra holdingbolaget har i sig ingen betydelse för AT. Med det argumentet blir det således tydligt att ägarens (statens) målsättning vid beslutet om att ställa medel till HTM:s förfogande har beaktats. Detta talar dock mot den österrikiska regeringens förklaring att AT har handlat självständigt, och det styrker kommissionens bedömning att AT:s beslut med avseende på artikel 92.1 kan sättas i samband med staten.

Om å andra sidan principen om den marknadsekonomiskt agerande investeraren tillämpas direkt på den österrikiska regeringen som delägare i AT och därmed, i slutändan, även i HTM, vidhåller kommissionen sin uppfattning att regeringen hade måst ingripa på ett mycket tidigare stadium för att förhindra en så stor värdeförlust för dess investering.

Sammanfattningsvis måste det fastslås att argumentet om de möjliga kostnaderna, härrörande ur AT:s tre skuldkällor, starkt måste ifrågasättas eller helt avvisas. Beloppet skulle i vart fall ligga avsevärt under det totalbelopp som AT har överfört till HTM. Försäljningen till Eliasch kan därför inte anses som den för AT billigaste lösningen.

7.2.4 *Bankernas beteende*

I fråga om bankernas del i undsättningen av HTM påpekar kommissionen att skuldeftergiften på 630 miljoner schilling (47 miljoner ecu), som beviljades av bankerna med säte i Österrike, föll till 70 procent på statligt kontrollerade banker som Creditanstalt-Bankverein (48,6 procent av aktiekapitalet, dock ägs 70 procent av de röstberättigade aktierna av staten) och Bank Austria (20 procent garanteras av staten och 46 procent indirekt av Wiens kommun). De statliga bankernas agerande har också ifrågasatts i konkurrenternas yttranden.

Oberoende av detta måste man ta hänsyn till att vid en konkurs skulle bankerna ha förlorat en högre procentuell andel av de beviljade krediterna. Under utredningens lopp har det dessutom visat sig att de statliga bankernas beteende överensstämmer med de medverkande privata bankernas. Dels ackompanjeras de österrikiska finansinstitutens skuldeftergift av liknande åtgärder av utländska banker, dels agerar de österrikiska bankerna inom ramen för ett konsortium av tio (statliga och privata) österrikiska banker som är inblandade i fallet HTM. Då varje enskild bank har vetorätt, fattades beslutet om skuld- och ränteeftergiften enhälligt, dvs. i samförstånd med de medverkande privata bankerna. Med hänsyn till det faktum att antagandet att de statliga bankerna i sitt handlande inte har låtit sig ledas av företagsekonomiska överväganden icke kan styrkas på något sätt, anser kommissionen att inslag av statligt stöd i de statliga bankernas agerande inte är givna.

7.2.5 *Förfarande vid försäljningen*

I mars 1995 fick SBC Warburg konsultuppdraget att ge råd till AT i samband med privatiseringen av AT och AT:s engagemang i HTM. Förutom att ta fram en omstruktureringsplan tog SBC Warburg också de första kontakterna med flera presumtiva investerare med avseende på deras intresse för en investering i HTM. Projektet utvidgades i juni, varvid drygt 40 investerare kontaktades. Endast tre av dem visade intresse, och två inkom med anbud på köp av företaget. På grundval av de inlämnade anbuden beslöt AT:s förvaltningsråd att anta Eliaschs anbud såsom varande fördelaktigare för AT.

Under kommissionens förundersökning förklarade en extern intressent att han hade varit intresserad av ett förvärv av HTM, men att hans anbud inte hade behandlats opartiskt. Denne marknadsaktör har inför kommissionen redogjort för sina planer. Efter att ha tagit del av de redovisade underlagen är det kommissionens uppfattning att detta anbud inte kan kasta tvivel över AT:s korrekta förfarande vid urvalet.

Såsom redan nämnts, förklarade en av konkurrenterna att han hade utestängts från möjligheterna att köpa företaget. Han påstod sig inte ha fått någon information om det eventuella köpet, och han hade vägrats att inleda förhandlingar. De österrikiska myndigheterna kunde påvisa att vederbörande i själva verket redan i maj 1995 och en andra gång i juni 1995 hade informerats om AT:s avsikt att avyttra HTM, men att han inte hade manifesterat något intresse. Han betonade att han var helt bunden av andra projekt och inte förfogade över fri managementkapacitet för ett engagemang i HTM.

Kommissionens uppfattning är att även om AT:s avsikt att avyttra HTM inte offentliggjordes har försäljningen skett inom ramen för ett brett upplagt förfarande som till sina effekter överensstämmer med en normal offentlig anbudsinfordran och att AT vid detta förfarande har valt ut det bästa anbudet. Därför synes själva privatiseringsprocessen inte innehålla några inslag av statligt stöd.

7.2.6 *Sysselsättningsgarantier*

Avtalet med Eliasch om köp av en andel i HTM stipulerar att Eliasch skall fortsätta att driva de i Österrike belägna produktionsanläggningarna och garantera en viss sysselsättningsnivå. De österrikiska myndigheterna hävdar att AT var tvunget att insistera på ett sådant villkor för att undvika risken att HTM:s fordringsägare efter försäljningen vidtar rättsliga åtgärder mot AT. De hävdar vidare att även den tidigare ägaren ställde sådana villkor vid försäljningen av HTM till AT. Det är dock högst osäkert om klausulerna i avtalet med Eliasch, särskilt de som gäller bevarandet av sysselsättningsnivån, kan sammankopplas med dessa bevekelsegrunder. Situationen är annorlunda i det hänseendet, i det att den tidigare köparen, det statliga företaget AT, med hjälp av denna förpliktelse eventuellt bedriver statlig sysselsättningspolitik. Detta tyder t.o.m. på den eventuella existensen av statliga stöd vid detta köp år 1993.

AT har också gjort gällande att produktionsanläggningarna och personalen under alla omständigheter är nödvändiga för HTM:s fortsatta verksamhet och för saneringen och att Eliaschs utfästelse inte utgör någon verklig skyldighet. Detta sätt att argumentera står emellertid i motsättning till avtalet, ty om så hade varit fallet skulle det ju ha varit överflödigt att ta upp den aktuella klausulen i avtalet.

När en marknadsekonomiskt inriktad investor fattar beslut om försäljning, gäller saken inte säkerställandet av en viss sysselsättningsnivå för så vitt det inte föreligger ett entydigt företagsekonomiskt skäl för detta. Utan det diskuterade villkoret skulle en presumtiv köpare vinna företagsledningsmässigt spelrum. HTM:s värde skulle stiga så att en högre köpeskilling skulle uppnås, alternativt skulle AT inte behöva skjuta till ett fullt så högt belopp. Ur den synvinkeln visar sig villkoret entydigt vara ett ur politiska överväganden härlett säkerställande av sysselsättningsgraden på några verksamhetsställen i Österrike. Därmed styrker denna klausul kommissionens uppfattning att den österrikiska regeringen har utövat inflytande på beslutsfattandeprocessen hos AT.

AT anförde som exempel ett privatägt företag som vid försäljningen av ett dotterbolag också hade ställt en sysselsättningsgaranti som villkor för transaktionen, nämligen fallet Dornier Luftfahrt. Den försäljningen skiljer sig dock från den här aktuella så till vida att Daimler-Benz Aerospace fortfarande är engagerat i Dornier Luftfahrt och därigenom har intresse av fortsatt tillverkning. Vidare förefaller det här föreligga förpliktelser gentemot de förutvarande ägarna till Dornier Luftfahrt, varigenom Daimler-Benz Aerospace var nödgat att ta med den klausulen, vilket dock inte har nämnts av de österrikiska myndigheterna.

7.3 *Slutsats*

De återgivna omständigheterna, under vilka HTM erhöll och ännu erhåller kapital, gör att det finns anledning att förmoda att denna finansiering innehåller sådant statligt stöd som avses i artikel 92.1 i Romfördraget. En under normala marknadsekonomiska förhållanden agerande investerare skulle inte ha ställt medel till förfogande under dessa förhållanden. Tillskotten härrör ur allmänna medel, det vill säga AT:s tillgångar, och det är ett visst företag som gynnas. Med stödets hjälp avvärjs HTM:s konkurs, fortsätter dess affärsverksamhet och snedvrids konkurrensen inom handeln med ifrågavarande sportartiklar. Då HTM huvudsakligen bedriver sin verksamhet utanför Österrike och inom EU (45 procent av omsättningen skedde 1994 i Västeuropa), påverkar de aktuella åtgärderna handeln på den gemensamma marknaden.

8. Stödets förenlighet med EG-fördraget

Då kommissionen anser att de aktuella åtgärderna utgör statligt stöd, skall det prövas huruvida en eller flera av de i EG-fördragets artikel 92 inrymda dispensmöjligheterna är tillämpliga. Eftersom stödet utgörs av kapitaltillskott för förlustutjämning och omstruktureringskostnader, kan detta stöd endast prövas med avseende på dess eventuella förenlighet med artikel 92.3 a och 92.3 c i EG-fördraget.

Det stöd som ingår i kapitalökningen till förmån för HTM kan inte klassas som sådant stöd för att främja den ekonomiska utvecklingen i vissa regioner som avses i artikel 92.3 a och 92.3 c i Romfördraget, eftersom HTM har fabriker i olika regioner och stödet inte har beviljats med avseende på en investering eller för skapandet av nya arbetsplatser. Det är endast HTM:s lilla fabrik för skidbindningar i Neusiedl som är belägen i en sådan region som avses artikel 92.3 a och 92.3 c i Romfördraget, vilken dock avses bli nedlagd enligt omstruktureringsplanen. Av samma skäl kan artikel 92.3 c inte tillämpas, i och med att den bestämmelsen avser utveckling av vissa näringslivssektorer.

Stöd skulle kunna motiveras endast om det bidrar till en viss branschs utveckling, utan att förutsättningarna för handeln förändras på ett sätt som inte är förenligt med det gemensamma intresset. Det här aktuella stödet måste i fråga om sin beskaffenhet anses som ett undsättnings- och omstruktureringsstöd till ett företag i svårigheter. Kommissionen har för länge sedan fastställt de kriterier som måste vara uppfyllda för att detta slags stöd skall kunna undantas med stöd av artikel 92.3 i Romfördraget [1].

För att kommissionen skall kunna godkänna tillfälligt stöd till företag i svårigheter, måste följande huvudvillkor vara uppfyllda vid omstruktureringen: För det första måste företagets långsiktiga funktionsduglighet återställas inom en rimlig tidrymd. Därtill får stödet inte leda till en orimlig snedvridning av konkurrensen, och slutligen måste stödet stå i rimlig proportion till omstruktureringens kost-

[1] Gemenskapens riktlinjer för bedömning av statsstöd för undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter, EGT nr C 368, 23.12.1994, s. 12.

nader och nytta och vara begränsat till det minimum som är absolut nödvändigt. Dessutom måste stödets mottagare lämna ett betydande bidrag ur egna medel. Endast om dessa huvudvillkor är uppfyllda, kan man utgå från att stödets verkningar inte strider mot det gemensamma intresset enligt artikel 92.3 c.

8.1 *Lönsamhetens återställande*

Enligt gemenskapsriktlinjerna måste företagets långsiktiga funktionsduglighet och lönsamhet återställas inom rimlig tid med hjälp av omstruktureringsplanen och på grundval av realistiska antaganden om dess framtida arbetsvillkor. Omstruktureringen av HTM bygger på en omfattande verksamhets- och finansplan, vars innehåll har redovisats i punkt 5. Planen utarbetades av företagets nya ägare i samarbete med en opartisk konsultfirma.

Denna omstrukturerings- och saneringsplan har prövats ingående av kommissionen, närmare bestämt med avseende på sådana aspekter som

— de antaganden om externa och interna utvecklingstendenser som lagts till grund för planen,

— återställandet av företagets funktionsduglighet,

— utvecklingen av dess konkurrenssituation på de olika marknaderna,

— minskning av kapacitet och personal,

— stödets omfattning i relation till omstruktureringen,

— nyckeltalens utveckling, och

— stödmottagarens eget bidrag till omstruktureringsplanens finansiering.

På basis av denna granskning och med beaktande av resultaten av de första månadernas praktiska genomförande av omstruktureringsplanen anser kommissionen att planen utgår från realistiska antaganden beträffande såväl extern utveckling (t.ex. marknadsandelar, produkternas försäljningspriser) som interna åtgärder (t.ex. kostnadsminskningar, personalinskränkningar). Man har förutsett drastiska interna omstruktureringsåtgärder, bl.a. minskning av produktionskostnader och fasta kostnader, kapacitet och bemanning samt förbättring av de interna ledningssystemen. Rutiner skall trimmas och de förlustbringande affärsområdena golf och sportkläder skall avvecklas. HTM skall koncentrera sig på några kärnmarknader och kärnprodukter, framför allt i det övre kvalitets- och prissegmentet. Den totala omsättningen kommer att sjunka t.o.m. 1996 och därefter öka något. År 1998 kommer omsättningen dock att ligga under 1994 års nivå. Planen bygger alltså inte på en stort upplagd, aggressiv försäljningspolicy.

Som tidigare omnämnts har Eliasch gentemot AT gjort ett oåterkalleligt borgensåtagande för ett avsevärt belopp. Denna utfästelse ökar hans nuvarande finansiella risk och understryker hans engagemang i HTM. Detta åtagande visar att han är övertygad om att saneringen av HTM kommer att lyckas.

De fasta kostnaderna kommer att reduceras fortlöpande, och brytpunkten kommer att uppnås 1996. Företaget återuppnår lönsamhet år 1998. Den för år 1998 eller 1999 planerade börsintroduktionen kommer att bli en tydlig indikation på den positiva vändningen i företagets utveckling och på dess långsiktigt positiva framtidsutsikter. Av det skälet har HTM-aktiens börsnotering avgörande betydelse för återställandet av den långsiktiga funktionsdugligheten.

Under stödförfarandets gång har kommissionen erhållit underlag från de österrikiska myndigheterna, av vilka det framgår att omvandlingsprocessen vid HTM försiggår på tillfredsställande sätt och t.o.m. snabbare än planerat. Resultaten från första halvåret 1996 bekräftar att omstruktureringsplanen har utgått från realistiska antaganden. Kommissionen är övertygad om att HTM på grundval av den existerande omstruktureringsplanen kommer att återupprätta sin långsiktiga funktionsduglighet.

8.2 *Undvikande av otillåten konkurrenssnedvridning till följd av stödet*

Lämpliga åtgärder har vidtagits för att i möjligaste mån neutralisera omstruktureringsstödets negativa effekter på konkurrenterna. För att vid fall av överkapacitet främja den berörda sektorns utveckling förvissar sig kommissionen normalt om att det stödmottagande företaget minskar sin kapacitet. HTM:s omstruktureringsplan innehåller en avsevärd kapacitetsneddragning på affärsområdena skidor, skidbindningar, skidpjäxor och tennisracketar, där det har uppkommit ett strukturellt överskott på grund av de senaste årens efterfrågeavmattning. Kapacitetsreduktionen ligger mellan 9 och 59 procent. I stort sett kommer dessa neddragningar att genomföras under det första omstruktureringsåret. Med hänsyn till det faktum att dessa sektorer officiellt inte har erkänts som svårighetsdrabbade sektorer, kan denna reduktion anses vara betydande och stå i proportion till stödets omfattning.

I fråga om skidor och skidbindningar har HTM:s andel på världsmarknaden krympt mellan åren 1994 och 1996 och kommer att ligga kvar på denna låga nivå under de närmaste åren framöver. HTM:s världsmarknadsandel för tennisracketar har (stycketalsvis) inte ändrats under sistlidna tvåårsperiod och torde växa något under de kommande åren på grund av ökade satsningar på USA-marknaden.

Kapacitetsneddragningen leder till omstrukturering av hela branschen. Genom att HTM:s världsmarknadsandelar har krympt kan konkurrenterna expandera. Därtill kommer att HTM inte har några möjligheter att ta upp nya produktprogram som inline-skating eller snowboards på grund av sitt omstruktureringsarbete och sin koncentration på kärnverksamheten. Till följd av affärsverksamhetens ändrade inriktning, vartill även reträtten från vissa marknadsnischer hör, exempelvis längdåknings- och uthyrningsskidor, kan i synnerhet mindre konkurrenter tränga in i dessa nischer och stärka sin marknadsposition.

HTM drar sig helt ur vissa affärsområden eller har redan gjort det, vilket också innebär en förlust av omsättning på 245 miljoner USA-dollar (196 miljoner ecu). Inom dessa sektorer kan det följaktligen ingalunda uppstå någon snedvriden konkurrenssituation.

I förhållande till de direkta omstruktureringskostnaderna (kapacitetsneddragning, nedläggning av produktprogram, avveckling av produktionsanläggningar) är stödets omfattning på 159 miljoner USA-dollar (127 miljoner ecu) under perioden 1995 – 1997, rimligt. Beträffande det vinstgivande affärsområdet dykarutrustning har inga åtgärder förutsetts i omstrukturerings-planen. Därmed kan det fastställas att stödresurserna och deras utnyttjande har koncentrerats på de områden som verkligen behöver omstrukturering och som inte genererar några bidrag till en utbyggnad av produktionskapaciteten på det redan vinstgivande området dykarutrustning.

Slutligen bör det beaktas att ifrågavarande marknader kännetecknas av existensen av tre till fyra stora konkurrenter. HTM:s försvinnande skulle således ha fått en negativ effekt på marknadsstrukturen genom att oligopolet då skulle bli ännu mer koncentrerat och t.o.m. utvecklas till en tvåföretagsmarknad. Att HTM överlever är följaktligen gynnsamt för vidmakthållandet av en konkurrensstimulerande marknadsstruktur.

8.3 *Stödåtgärder i relation till kostnaderna för omstruktureringen och deras nytta*

Stödåtgärderna måste vara begränsade till det oundgängligen erforderliga minimum som krävs för omstruktureringen. Stödmottagaren har att ur egen ficka bidra med ett betydande belopp. För att konkurrenssnedvridande verksamheter som inte sammanhänger med omstruktureringsprocessen skall kunna undvikas, får stödet inte leda till ett likviditetsöverskott i företaget och minska dess finansiella belastning på ett otillåtet sätt genom en överdriven förbättring av egenkapitalssituationen.

Så som tidigare redovisats har de österrikiska myndigheterna framlagt underlag av vilka det framgår att HTM:s nya ägare, Eliasch, har lämnat ett avsevärt bidrag till omstruktureringskostnaderna för HTM. Utöver kapitaltillskottet på 25 miljoner schilling (1,9 miljoner ecu) som utbetalas efter kommissionens godkännande av stödet kommer han senast vid 1998 års utgång tillskjuta ytterligare 275 miljoner schilling (20 miljoner ecu). Dessutom har Eliasch nu också ingått ett oåterkalleligt borgensåtagande för ett avsevärt belopp.

Då mer än en tredjedel av omstruktureringskostnaderna täcks av HTM:s egna medel (utnyttjande av rörelsens kassaflöde och ianspråktagande av omsättningstillgångarna), kan detta betraktas som en rimlig insats från företagets sida med avseende på dessa kostnader.

Enligt den finansprognos som utgör en del av omstruktureringsplanen för HTM har stödet från AT avgörande betydelse för minskningen av HTM:s kortfristiga skulder. Stödet utbetalas i flera omgångar och leder inte till likviditetsöverskott. Trots tillskottet från AT kommer HTM inte att kunna åtnjuta någon komfortabel kapitaliseringsmarginal, då soliditeten på åtta procent per den 31 december 1995 kommer att ha sjunkit till sju procent per den 31 december 1998. Det betyder att soliditeten rör sig på en nivå som gör Eliaschs utlovade kapitaltillskott år 1998 och det offentliga övertagandeanbudet under samma period utslagsgivande för företagets funktionsduglighet på längre sikt. Denna förbättring av soliditeten med hjälp av nya kapitaltillskott ses också av HTM och dess rådgivare som en avgörande faktor för företagets fortsatta långsiktiga utveckling. Därför är det nödvändigt att dessa båda kapitaltillskott också verkligen genomförs.

Kommissionen erinrar om att i enlighet med gemenskapens riktlinjer gäller följande för beviljandet av de dispenser som avses i artikel 92.3 i Romfördraget: "Används stödet för reglering av skulder som härrör ur tidigare uppkomna förluster, måste eventuellt förefintliga skattetillgodohavanden i anslutning till förlusterna inlösas. De får varken behållas för att avräknas mot framtida vinster eller avyttras till eller överlåtas på tredje man, då företaget eljest skulle mottaga stödet två gånger." Därför måste det kontrolleras att tidigare uppkomna förluster upp till stödets nivå, dvs. 1 590 miljoner schilling (118 miljoner ecu), framdeles inte används för att minska de skattepliktiga intäkterna.

8.4 *Slutsatser*

Så som framgår av ovanstående framställning uppfyller de vidtagna åtgärderna de villkor som anges i gemenskapens riktlinjer. De återställer företagets lönsamhet och funktionsduglighet, de undviker en orimlig snedvridning av konkurrensen, de står i proportion till omstruktureringens kostnader och nytta och stödmottagaren lämnar ett avsevärt bidrag till omstruktureringsplanen.

Av det sammanlagda beloppet på 1 590 miljoner schilling (118 miljoner ecu) har kommissionen redan godkänt ett belopp om 1 273 miljoner schilling (95 miljoner ecu) vid inledandet av det i EG-fördragets artikel 93.2 föreskrivna formella förfarandet.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Austria Tabakwerkes överföringar till Head Tyrolia Mares i form av kapitaltillskott på 1 590 miljoner schilling (118 miljoner ecu) utgör ett sådant statligt stöd som avses i artikel 92.1 i EG-fördraget. Detta stöd anses förenligt med den gemensamma marknaden enligt föreskrifterna i artikel 92.3 c, då det främjar utvecklingen av vissa näringsverksamheter utan att ändra förutsättningar för handeln på ett sätt som strider mot det gemensamma intresset.

I beloppet på 1 590 miljoner schilling ingår ett belopp om 1 273 miljoner schilling (95 miljoner ecu), som tidigare har godkänts av kommissionen som undsättning på vissa villkor. Av totalbeloppet beviljades 400 miljoner schilling redan i april 1995, 373 miljoner schilling fram till den 30 september 1995 (plus ett planerat, dock ännu ej utanordnat belopp om 27 miljoner schilling), 250 miljoner schilling fram till den 31 december 1995 och 250 miljoner schilling fram till den 30 juni 1996. Fram till den 31 december 1997 förutses 145 miljoner schilling och fram till den 31 mars 1998 förutses 145 miljoner schilling.

Artikel 2

För att belägga stödets förenlighet med gemensamma marknaden skall den österrikiska regeringen se till att följande villkor uppfylls:

— Omstruktureringsplanen skall genomföras i den form som redovisats för kommissionen. Vid slutet av augusti och februari månader i varje år t.o.m. 1999 skall HTM framlägga en rapport om de vid omstruktureringen uppnådda delmålen, där företagets ekonomiska utveckling och finansiella resultat och dessas överensstämmelse med omstruktureringsplanen redovisas. Vidare åligger det företaget att framlägga årsredovisningarna för koncernföretagen för åren 1995–1999 senast vid utgången av juni månad av varje år som följer ifrågavarande räkenskapsår.

— Den kapacitetsminskning som förutses i omstruktureringsplanen skall oåterkalleligen genomföras.

— Senast en månad efter dagen för detta beslut skall Eliasch verkställa kapitaltillskottet på 25 miljoner schilling till HTM.

— Eliaschs kapitalöverföring på 275 miljoner schilling skall verkställas senast den 31 december 1998.

— Ytterligare ett tillskott av eget kapital på minst 600 miljoner schilling skall verkställas medelst en öppen internationell nyemission eller med hjälp av medel av samma verkan senast vid 1999 års utgång.

— Tidigare uppkomna förluster på 1 590 miljoner schilling får inte användas till att sänka den skattepliktiga vinsten.

Artikel 3

Detta beslut riktar sig till Republiken Österrike.

Utfärdat i Bryssel den 30 juli 1996.

På kommissionens vägnar

Erkki LIIKANEN

Ledamot av kommissionen